

התאחדות מחכה לאש"ף

התאחדות המזרח התיכון לא נפגשה עם אש"ף במהלך מסע הבזק שלו במזרח התיכון, אך הנושא הפלסטיני היווה חלק בלתי נפרד מדיוניו. ארצות הברית ואש"ף קשורים קשר קרוב ביניהם של דיפלומטיה והפאקטו העשוייה להחריף את הפלסטינים לתוך התהליך הדיפלומטי גם למרות התנגדותה של ישראל — ובמועד מוקדם מכפי שצופים. קודם שיצא ואנס למצרים, ב-31 ביולי, עשי הנשיא ושרי החוץ צעד אדיר בכיוון זה בדיוק.

במסגרת העיתונאים שלו, ב-28 ביולי, שבע אחרי צאתו של ראש-ממשלת ישראל מנחם בגין מארצות הברית, נשא הנשיא קארטר הצהרה בדבר הנושא הפלסטיני, וזו הייתה חשובה כמעט כמו הפצצה שר הטיל בחודש מארס בדבר, "מולדת הפלסטינים". "המחסום העיקרי בדרך לכינוסה מחדש של ועידת ז'נבה", אמר הנשיא קארטר, "הוא השתתפותו של ז'נבה אש"ף". ולאחר-מכן הדגיש בתוקף: "אנו נדון בי עניינים השונים עם הפלסטינים אם יסכימו להכיר בקיימה של מדינת ישראל ולהתייחס קיים לצידה". הנשיא ופקידיו מימשל בכירי רים אחרים עשו כבר את הצעד הסמנטי, בהשתמשם במונחים "פלסטינים", "אש"ף" ו"חילופין". קארטר הוסיף כי אם הפלסטינים יגלו נכונות לכך, תתמוך ארצות הברית בהשתתפותם במשאומתן לשלום.

הדלת הפתוחה

במחרת היום, ב-29 ביולי, במסגרת העיתונאים שקדמה למסעו למזרח התיכון, הסב שרה החוץ ואנס את תשומת הלב למה שהונח ביסוד הצעתו של הנשיא הפלסטינים. כאשר שאל אם הוא עשוי להיפגש במהלך מסעו עם נציגים כלשהם של אש"ף, השאיר דלת פתוחה בכוונה תחילה. באומרו: "אינני צופה שיתחיל פגישה כלשהי עם אנשי אש"ף במהלך מסע זה". הסיבה לכך, הוסיף, היא כי "עדיין לא נשמעה מצד אש"ף נכונות לעשות את הדברים שהיחווה קארטר". ללא החלטה פלסטינית כזו, ציין ואנס, חש הממשל "מחויבות" כלפי הסכמים קודמים של ישראל שמהם מתבקש שהי פלסטינים לא ישתפו במשאומתן.

ואו שב קארטר והדגיש את הצעתו לפלסטינים בראיון שנתן לשיבוען טיים, שהתפרסם ביום שבו הגיע ואנס לאלכסנדריה. "אם יאמצו המנהיגים הפלסטינים גישה עמדה זו — ההכרה בקיימה של ישראל — או יקבלו את החלטות 242 ד-338 של האו"ם כבסיס למשאומתן בי ז'נבה, ותחיל מייד לערוך תוכניות לפתיחה בשיתוף עם המנהיגים הפלסטינים. אני מקווה שמר בגין יסכים עם כך — עם השתתפותם של אחדים מן המנהיגים הפלסטינים בז'נבה". כך ציטט טיים.

וקארטר סיכם: "אך אין לי כל אפי שרות לחוות מראה של יעשה מר בגין. הצהרה זו, שבאה מפיו ימים אחדים בלבד אחרי שיתוף המקיפות עם ראש-ממשלת ישראל בושנינגטון, ניתנת לפירוש כאילו כפי שבגין התחמק מן הנושא השנוי במחלוקת של מתן תוקף חוקי ההתנהלויות בנדה המערבית, כך התחמק קארטר מעיר סוק בהבדלי-הדיעות שבין ארצות הברית לישראל בשאלת הדברים שאפשרו את השתתפותו של אש"ף בוועידת ז'נבה. בקצרה, העמדה האמריקאית — שקודם לכן הוצגה במערפל, בהיסוף ובדרך-כלל בשיתוף פרטיות בלבד — מוצהרות עתה שוב ושוב בהירות ובפומבי על-ידי הנישיא עצמו. ארצות הברית תקיים את ההסכם שעליו חתם הנרי קיסינג'ר עם ישראל בספטמבר 1975, ללא לי

הכיר או לשאת-חלתת עם אירגון-השיחור הפלסטיני כל עוד אין האירגון מכיר בזכותה של מדינת ישראל להתקיים ואינו מקבל את החלטות מועצת-הביטחון 242 ו-338. אולם אם הפלסטינים יסכימו לב"סוף לנקוט צעדים על-ימנת לעמוד בשני תנאים אלה, ארצות הברית מתחייבת עתה להכניס את אש"ף לתוך התהליך הדיפלומטי ותהא עמדתה של ישראל אשר תהיה. כפי שהזכיר השבועון — הפרו-ישראלי בדרך-כלל — ניו ריפאבליק, בי חודש מארס: "הקונפליקט בין ישראל וארצות הברית יכול... להסתיים בשאלה כמה שינויים ידרשו מאש"ף קודם שית" קבל כצד למשאומתן".

בגין

שילם מחיר

אילו צעדים מצד אש"ף יספיקו לכך וכיצד בדיוק תגיב ארצות הברית — אלה היו נושאי המגעים האחרונים שבין שתי המדינות מאחרי-הקלעים ואשר בהם עסקו פגישתו ה"בלתי-רשמית" של ויליאם סקראנטון עם מנהיגים של אש"ף בחודש שעבר, ביקורו של איש אש"ף בארצות הברית, לפני יציאתו של ואנס למזרח התיכון, והתערבותם של מתווכים אחרים שהסבירו לשני הצדדים מה דורש הצד האחר.

מה שנובע מכך עתה חייב להיקוף לזכות הדיפלומטיה המפוכחת והמעודנת שנוקט טים הנשיא קארטר וצוות המזרח-התיכון שלו במועצת-הביטחון ובסטייט-דפארטמנט. אף שביקורו האחרון של נפתח בגין בי ארצות הברית הגיח יסוד ליצירת אווירה ידידותית ביחסים עם ישראל הוא לא

הקהל — שני המקומות שמצידם צופה קארטר התנגדות חריפה ונוקבת כאשר תקשור ארצות הברית קשרים רישמיים עם אש"ף.

המסר שהעביר יורשי-העצר של ערב הסעודית, פאהד, בחודש מאי לנושיא קארטר מאת יאסר עראפאת, ואשר בו נאמר כי אש"ף מבין את מדיניותה של ארצות הברית ומוכן להכרה הדדית בישראל כאשר — ואם — תתכנס ועידת ז'נבה, סייע גם הוא אס-כי לא הכרע.

אולם, צירוף כל המאמצים הללו העיר את דעתו של מימשל קארטר לאפשרות שהצעה מוגדרת וברורה יותר מצד וושינגטון תוכל להטות את כף-המאזניים בתוך אש"ף לצד אלה התומכים בצעד ההיסטורי של הכרה במדינת ישראל, והרחק מאלה המתנגדים לתלות באמריקאים ולרעיון של מדינה פלסטינית בנדה המערבית וברצון עתידה.

גם ההתפתחויות שחלו בחודשים האחרונים הביאו לידי הגמשת עמדתו של מימשל קארטר. הנשיא אינו דורש שאש"ף יקבל את החלטות 242 ו-338 במלואן.

מאת מארק ברוזונסקי

מארק ברוזונסקי הוא מומחה אמריקאי לענייני המרחב, המתגורר בווינינגטון. כתבה זו, השופכת אור על רקע מפעו של פירוס ואנס, נכתבה לפני פירוסם הידועות, השבוע, על הצהרת המדינאים הערביים שאש"ף מוכן להכיר בישראל ותגובת הנשיא קארטר על כך (ראה "במדינה").

גם לא הכנסת שינויים מידיים באמנה הלאומית הפלסטינית. סגן-הנשיא וולטר מאנדיל, באומו החשוב על המזרח-התיכון מחדש לוי, הדגיש שהחלטה 242 איננה מספקת, כשלעצמה, את כל הנוחין. והנשיא ושרי החוץ היו זהירים ביותר שלא לציין שינויים פורמאליים באמנה כדרישות קודם שיתחילו השיחות ארצות הברית — אש"ף — שגיאה שוואנס אולץ לבצע בביקורו הראשון בישראל, בחודש פברואר.

יש לשער שהצהרה ברורה מטעם המוצעה העליונה של אש"ף בדבר דוריקום כמטרה תתחיל את התהליך בנקודה זו. צעד כזה מצד אש"ף יהיה קשה ביותר, אולם, הדבר שבו מהרהרת ארצות הברית עתה גם הוא צופן בחובו סיכונים פוליטיים לקארטר, בתחום הפנימי.

ההתקפה

שנשכחה

הנשיא קארטר אינו אחראי לוינו מת מדיניות חדשה זו בשאלה הפלסטינית החשובה — מדיניות שתוביל, ללא ספק, לקרע עם ישראל אם יאצאו הפלסטי

טינים בעצמם את הכוח להיענות לו. הנרי קיסינג'ר, בהסכמתו של ג'ראלד פורד, עשה את הצעד הראשון בתהליך של "ההערכה-מחדש" של אפריל-מאי בעניין מדיניות המזרח-התיכון ב-1975.

בנובמבר אותה שנה עשה סגן-עוזר-שרי החוץ האחראי לענייני המזרח-התיכון, הארולד סונדרס, את הצעדים הראשונים של מה שמתרחש עתה. (סונדרס משמש כיום מנהל משרד הביון והמחקר של הסטייט-דפארטמנט הוא אחד הפקידים הרכירים המתלווים לשרי החוץ ואנס במסעו הנוכחי במזרח-התיכון.)

בהיעדו או לפני הקונגרס אמר סונדרס נחרצות: "הממד הפלסטיני של הקונפליקט הישראלי-ערבי הוא, מבחינות רבות, ליבו של קונפליקט זה". והוא המשיך ותיאר בפרוטרוט את התפתחותו של אש"ף ואת האידאולוגיות האסטרטגיות השונות הריבות. מאחר שאש"ף, לא גילה נכונות לנהל משאומתן לשלום עם ישראל, ויש ראל אינה מכירה באש"ף או ברעיון של יישות פלסטינית נפרדת... אין בדינו, בי שלב זה, מיסגרת למשאומתן של כלול את אש"ף. "ואולם, ברור", הוסיף, "שהדיון בהיבטים הפלסטיניים של הבעיה חייב לכלול את כל צידי העניין. מה שאינו אפשרי היום עשוי להפוך אפשרי בעתיד".

בחודש שלאחר-מכן פירסם מוסד ברד קינגס, מציוותי-החשיבה החשובים ביותר בווינינגטון, מיסמך שהציע גישה אמריקאית חדשה לביצת המזרח-התיכון. בתוך החתך הרחב של מלומדים ומנהיגים שרתמו על המיסמך ניתן היה למצוא מיספר מנהיגים יהודים-אמריקאים, את ובינגייב בוז'נינסקי (שהיה או פרופסור באוניברסיטת סינט קולומביה) ואת ויליאם קוואנט (מי שהיה או פרופסור באוניברסיטת פנסילבניה וכעת הוא סגנו של בוז'נינסקי לענייני המזרח-התיכון במועצה לביטחון לאומי). דו"ח ברוקינגס הפך קור-מנחה במאמר ציו של מימשל קארטר בשאלת המזרח-התיכון. בדברו על הבעיה הפלסטינית מציג המיסמך: "יש לתת מקום להגדרת העצמית של הפלסטינים, שתותנה בהכרה פלסטינית בריבונותה ובשלמותה של מדינת ישראל בתוך גבולות מוסכמים". בדברו על "גבולות" מתייחס הדו"ח ל"קווי ה-5" ביוני 1967, רק עם אותם שינויים שעליהם יוסכם הדדי".

זמן קצר אחרי בחירתו של קארטר כנשיא שלח עראפאת שני נציגים של אש"ף, את עיצאם סאראאוי וצברי גרייס * לארצות הברית, על-ימנת לנסות לעבד עיר מה הסכם שפיו תעשה המועצה הלאומית הפלסטינית המוקמת יתוריים אידיאלי לוגיים ופוליטיים גדולים בתמורה להתייבות של ארצות הברית לבוא בדברים עם אש"ף ולתמוך בהגדרת-העצמית של הפלסטינים.

כאות של רצון טוב נתבקשה ארצות הברית להעניק אשרה לנציג של אש"ף על-ימנת שיוכל לפתוח לישיבה של האירגון